

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Ulosottolaitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Ulosottolaitos pitää luonnoksessa esitettyjen lainsäädäntömuutosten tavoitteita tärkeinä ja esitettyjä muutoksia pääosin kannatettavina.

2. Yhteiset palvelut

- **Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

-

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

Valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa käsitellään huomattavia määriä sekä eri viranomaisten asiakkaiden että viranomaistehtäviään hoitavien virkamiesten henkilötietoja. Näiden tietojen rekisterinpitäjyyteen ja rekisterinpitäjän vastuuseen liittyvät epäselvyydet on syytä ratkaista lainsäädännön avulla, kuten esitysluonnoksessa on todettu. Esitysluonnoksessa esitetty uusi 2 a § ei Ulosottolaitoksen käsityksen mukaan kuitenkaan selkeytä riittävällä tavalla oikeustilaa henkilötietojen rekisterinpitäjyydestä palvelukeskuksen ja sen palveluja käyttävien viranomaisten välillä.

Pykälän toisessa momentissa on tarkoitus säätää yhteisrekisterinpidosta, joka koskisi valtion yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltäviä välttämättömiä henkilötietoja. Näillä tiedoilla tarkoitetaan luonnoksen mukaan erityisesti palveluiden käyttäjien eli pääasiassa

julkishallinnon henkilöstön tietoja, joita kertyy palveluiden käytön yhteydessä ja joiden käsittely on välttämätöntä palveluiden toimivuuden ja käytettävyyden varmistamiseksi. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi sähköpostien välitystiedot ja IP-osoitteet. Esitysluonnoksen mukaan palvelukeskuksen rekisterinpitäjän vastuu näistä tiedoista rajoittuisi siihen, että palvelukeskus vastaa tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Muilta osin rekisterinpitäjän vastuu kyseisistä tiedoista kuuluisi palveluita käyttäville viranomaisille. Esitysluonnoksen kirjaus ei Ulosottolaitoksen käsityksen mukaan vastaa tietojen käsittelyn tosiasiallista tilaa. Käytännössä palvelukeskus on nimenomaisesti se taho, joka määrittää tietojen käsittelyn välttämättömyyden palveluiden toiminnan varmistamiseksi sekä tietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot tietosuoja-asetuksen 4 artiklan alakohdassa 7 tarkoitetulla tavalla. Palvelukeskuksen palveluita käyttävien viranomaisten mahdollisuudet vaikuttaa näiden tietojen käsittelyyn sekä näkyvyys näihin tietoihin on hyvin rajallinen.

Esitysluonnos jättää epäselväksi rekisterinpitäjyyden määräytymisen palvelukeskuksen palveluiden tuottamiseen liittyvissä tietoturva- valvonta ja lokienhallintapalveluissa sekä integraatiopalveluissa, joiden hoitaminen säädetään esitysluonnoksessa palvelukeskuksen lakisääteiksi tehtäviksi. Esitysluonnoksessa viitataan yleisesti lakiin sähköisen viestinnän palveluista ja sen perusteella palvelukeskukselle mahdollisesti määräytyvästä rekisterinpitäjyydestä, mutta se, millä tavoin tämä rekisterinpitäjyys toteutuisi palvelukeskuksen palveluissa, jää täysin avoimeksi.

4. Yhteisten palvelujen käyttöönnoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

Ulosottolaitos pitää perusteltuna sitä, että palvelukeskus pystyy kontrolloimaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ympäristöön liitettävien käyttäjien toimialasidonnaisten palveluiden tietoturvallisuuden ja varautumisen tasoa, jotta koko ympäristön tietoturvallisuudesta ja varautumisen tasosta voidaan varmistua. Uudesta hyväksymismenettelystä voi aiheutua lisätyötä ja kustannuksia palvelukeskuksen asiakkaille riippuen vaadittavasta dokumentaatiosta. Näitä kustannuksia ei ole toistaiseksi huomioitu arvioitaessa esitysluonnoksen taloudellisia vaikutuksia.

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

-

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- **Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä**

Esitysluonnoksessa palvelukeskuksen asiakkaille erikseen säädettävän selventävän huolellisuusvelvoitteen tarpeellisuus ja tarkoitus yhteisiä palveluita käytettäessä jää epäselväksi. Palveluiden käyttäjien mahdollisuus ja omat resurssit vaikuttaa palvelukeskuksen tuottamien palveluiden tietoturvaan ja varautumiseen ovat rajalliset. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa palveluiden käyttäjä ei ole itse suoraan palvelukeskuksen asiakas. Esimerkiksi oikeusministeriön hallinnonalan sektoreiden puolesta palvelusopimuksen palvelukeskuksen kanssa tekee Oikeusrekisterikeskus. Palveluiden käyttäjille asetettavan huolellisuusvelvoitteen konkreettista sisältöä ja tarkoitusta olisi hyvä avata tarkemmin.

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- **Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä**

Palvelukeskuksen mahdollista roolia integraatiopalveluiden rekisteroinpitäjänä kommentoitu kohdassa 3.

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- **Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä**

Esitysluonnoksessa lisätään lain 15 §:ään uusi 3 momentti, joka antaisi valtiovarainministeriölle mahdollisuuden poiketa palvelun tuottajien, asiakkaiden ja ministeriöiden kuulemisvelvoitteesta eri palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muussa tärkeysjärjestyksessä, jos määrittelyn kohteena olevaa periaatetta ei ole aikaisemmin vahvistettu ja periaatteen vahvistaminen viipymättä olisi tilanteen kiireellisyyden, vakavuuden tai erityisluonteen takia välttämätöntä. Tällaisessa tilanteessa tehty määräykset tulisi säädöksen perustelujen mukaan antaa tiedoksi asiakkaille ja ministeriöille heti, kun sen voi tapahtua periaatteiden tarkoitusta vaarantamatta.

Ehdotus on perusteltu siitä näkökulmasta, että mahdollistaa nopean reagoinnin ennakoimattomissa ja aikakriittisissä tilanteissa. Ehdotetun uuden 3 momentin perusteella valtiovarainministeriön tällä tavoin antamia, merkitykseltään laajakantoisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä periaatteita noudatetaan väliaikaisesti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta. Ehdotetun säädöksen muotoilu ja perustelut jättävät jossain määrin epäselväksi, onko säädöstä tarkoitettu sovellettavaksi myös tilanteissa, jotka eivät ole sillä tavoin merkitykseltään laajakantoisia tai yhteiskunnallisesti merkittäviä, että tärkeysjärjestely valtiovarainministeriön väliaikaisen määrittelyn jälkeen viedään valtioneuvoston arvioitavaksi. Tällaisessa tapauksessa palveluiden tuottajien, asiakkaiden ja ministeriöiden kuuleminen tulisi suorittaa mahdollisimman pian tilanteen niin salliessa.

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

-

11. Muut kommentit

-

Vahtola Anu
Ulosottolaitos / valtakunnanvoudin kanslia